

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра культурології та інформаційної діяльності

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

ЗП 1.1.4 Прикладна етика. Прикладна етика

Для спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
(02 Культура і мистецтво)

Автор: доцент Янковський С.В.

Затверджено на засіданні кафедри протокол № 1 від «30» серпня 2017 р.

**ЗМІСТ КОМПЛЕКСУ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРИКЛАДНА ЕТИКА. ПРИКЛАДНА ЕТИКА**

Навчальна програма дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни

Навчальний контент

Методичні рекомендації до проведення практичних (семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт

Дидактичне забезпечення самостійної роботи студентів

Засоби діагностики навчальних досягнень студентів

Перелік навчально-методичних посібників, технічних засобів навчання

Інформаційні матеріали бібліотеки по забезпеченню навчальними підручниками (посібниками) з дисципліни

Міністерство освіти і науки України

Прикладна етика. Прикладна етика

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

підготовки освітнього рівня «Бакалавр»

спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

(шифр за освітньою програмою ЗП 1.1.4)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНА: **МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**
РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Янковський Степан Владиславович- кандидат філософських наук, доцент

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету

« 19 » 06 2017 року, протокол № 9

Вступ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Прикладна етика та прикладна етика» складена відповідно до освітньої програми підготовки освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності «Інформаційна, бібліотечна, архівна справа»

Предметом вивчення навчальної дисципліни є навчання основ філософської культури осмислення етичного й естетичного досвіду особистості у вищій школі має на меті сприяння самостійного та відповідального ставлення відграють уміння ставити рефлексивні завдання, розв'язувати їх, критично оцінювати власну точку зору, обстоювати перед колективом власну позицію.

Міждисциплінарні зв'язки з навчальними дисциплінами «Культурологія», «Історія України», «Історія української культури», «Філософія», «Логіка», «Релігієзнавство», «Політологія», «Соціологія», «Історія правових вчень», «Риторика».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовний модуль 1. Філософські засади етики

Змістовний модуль 2. Філософські засади естетики

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Прикладна етика та прикладна етика» є формування відповідального громадського ставлення до соціального розмаїття, здатності поважати власну гідність та гідність іншого, розуміти неповторність та унікальність існуючого екологічного та культурного розмаїття.

1.2. Основним завданням вивчення навчальної дисципліни «Прикладна етика та прикладна етика» є Впровадження основ філософської культури у навчальний процес вищої школи відповідає потребам сталого соціального розвитку, а саме – подолання фрагментарності, обмеженості узкоспеціалізованої освіти. Навчання основ філософської культури знаходиться у взаємозв'язку із комплексом знань культури, науки, суспільства, які студент отримав упродовж всього навчання.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати: джерельну базу курсу; літературу, методи дослідження; визначення понять
вміти: орієнтуватися в теоретичному змісті курсу; експлікувати пропоновану точку та викладати власну; характеризувати основні тенденції сучасного мистецтва та соціальних питань етичної теорії; – застосовувати отримані знання та навички у практичній площині.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 годин / 2 кредити ECTS

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Філософські засади етики

Тема 1. Завдання курсу. Базові поняття етики та естетик. Характеристика філософських питань, філософський зміст проблем естетики та етики. Категорії «смаку», «щастя», «вибору», «свободи». Джерела, література, навчальні завдання з дисципліни. Визначення понять «прикладна етика», «прикладна етика». Вчинок, мораль, моральність. Прекрасне. Атрибутивний та оціночний зміст суджень смаку та моральних суджень.

Тема 2. Сутність соціальної відповідальності в сучасному світі. Довіра. Чеснота. Гідність. Моральні почуття: сором, егоїзм, альтруїзм. Поняття відповідальності. Імперативи. Форми соціальної відповідальності. Колективна провина та відповідальність. «Наше спільне майбутнє»: Прометей та сучасний світ.

Тема 3. Етичні виміри соціокультурного розмаїття сучасного світу та України. Діалогічна культура спілкування. Толерантність. Мережева культура спілкування. Reductio ad Hitlerum. Everybody lies. Принципи глобальної етики. Декларація прав людини та

громадянина 1789 року. Декларація прав людини (Паризька декларація прав людини 1948 року). Ініціативи глобальної етики: «Декларація світового етосу», «Нова глобальна прикладна етика». Плюралізм як принцип нової світової етики.

Змістовний модуль 2. Філософські засади естетики

Тема 1. Логіко-методологічні засади естетики. Специфіка естетичних переживань, відчуття і розуміння. Фундаментальні естетичні категорії: «прекрасне», «піднесене», «естетичний ідеал». Сучасні проблеми естетики: краса і зло, «прикладна етика потворного». Співвідношення естетичних переживань і реальності.

Тема 2. Основні проблеми естетичної теорії. Теорія наслідування у вченнях Платона, Аристотеля. Проблема соціальної відповідальності творця і свободи творчості. Психоаналітична теорія механізмів творчості. Витвір мистецтва і його відмінні ознаки (Р. Барт, Г. Арендт). Відповідність мистецтва та дійсності. Геніальність і майстерність.

Тема 3. Напрямки практичної естетики. Естетичний вимір повсякденності. Соціальне та естетичне в моді. Традиції та інновації в мистецтві. «Мистецтво жити» та «мистецтво помирати». Співвідношення мистецтва та технології.

3. Рекомендована література

1. Адорно Т. Теорія естетики. – К.: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2002.
2. Бичко, І.В. Філософія : підручник / І.В. Бичко, І.В. Бойченко, В.Г. Табачковський. – К. : Либідь, 2001. – 408 с. - АБУ(26), чз1(3)
3. Борев Ю.Б. Эстетика: в 2-х т. 5-е изд., доп. – Смоленск, 1997.
4. Введение в философию : учебник для вузов : в 2 ч. / рук. авт. кол. И.Т. Фролов. – М. : Политиздат, - Ч. 1. – 1989. – 367 с.
5. Горак, Г.І. Філософія : Курс лекцій/ Г.І. Горак. – К. : Вілбор, 1997. – 272 с. - чз1(1)
6. Гулыга А. Принципы эстетики. – М., 1978.
7. Гуревич П.С. Эстетика. – М., 2006.
8. Прикладна етика: Підручник / Л.Т. Левчук, В.І. Панченко, О.І. Оніщенко, Д.Ю. Кучерук; За заг. ред. Л.Т. Левчук.– 2-е вид., допов. і переробл. – К.: Вища школа, 2005. – 399 с.
9. Золкин А.Л. Эстетика: учебник для студентов вузов, обучающихся по гуманитарно-социальным специальностям. / А.Л. Золкин. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 447 с.
10. Кандрашов В., Чичина А. Этика. Эстетика: учебное пособие для студентов высшей школы. – Р. н / Д., 1998.
11. Петрушенко, В.Л. Філософія : підручник / В.Л. Петрушенко. – 4-те вид., випр. і доп. – Львів : Магнолія 2006, 2008. – 506 с. - чз1(5)
12. Подольська, Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, прикладна етика, прикладна етика, релігієзнавство : навч. посібник / Є.А. Подольська. – 2-ге вид., випр. и доп. – К. : Центр навч. літ., 2006. – 624 с. чз1(1)
13. Причепій, Є.М. Філософія : підручник / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – 2-ге вид., випр. и доп. – К. : Академвидав, 2006. – 592 с. – (Альма-матер). - чз1(1)
14. Смольков, О.А. Філософія: Навчальний посібник/ О.А. Смольков, Ю.Л. Дещинський. – 2-ге вид., стереотип. – Львів: Магнолія 2006, 2008. – 460 с. чз1(1)
15. Філософія : навч. посібник / за ред. І.Ф. Надольного. – К. : Вікар, 1999. – 624 с. чз1(1)
16. Філософія : підручник / ред. В.Г. Кремень, Ред. М.І. Горлач. – Х. : Прапор, 2004. – 736 с. - ЧЗ1(5)

17. Філософія: Світ людини. Курс лекцій : навч. посібник / ред. В.Г. Табачковський, М.О. Булатов, Н.В. Хамітов. – К. : Либідь, 2004. – 432 с. АБУ(7), чз1(3)

18. Флософія: Краткий курс / Н.А. Моисеева, В.И. Сорокикова. – СПб. : Питер, 2004. – 352 с. АБУ(1)

4. Форма підсумкового контролю – залік.

5. Засоби діагностики навчання використовуються систематично на кожному окремому етапі дидактичного процесу: попереднє виявлення рівня знань учнів під час проведення аудиторних занять на початку вивчення курсу та наприкінці, щоби простежити динаміку вивчення вузлових елементів курсу, із врахуванням міжпредметних зв'язків дисципліни попереднього навчального року; поточна перевірка в процесі засвоєння кожної теми, що вивчається з метою забезпечення можливості діагностики засвоєння окремих елементів навчальної програми; повторна перевірка, яка, як і поточна, здійснюється тематично; періодична перевірка знань, умінь учнів відповідно до змістових модулів з метою діагностування якості засвоєння учбового матеріалу; підсумкова перевірка відповідно до форми підсумкового контролю з метою обліку знань, умінь, придбаних студентами на всіх етапах дидактичного процесу, відповідно до правил організації навчального процесу. Види діагностики: тестові, індивідуальні, контрольні завдання, усні, письмові запитання, які оцінюються відповідно до бально-рейтингової шкали ECTS.

МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра культурології та інформаційної діяльності

Г.І. Батичко
«30» серпня 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФПНЗЕ 1.2 «Прикладна етика. Прикладна етика»
6.020105 Інформаційна, бібліотечна, архівна діяльність,
6.020303 Мова та література (англійська, німецька, французька, новогрецька, італійська,
російська, польська, українська),
6.010101 Дошкільна освіта, 6.030103 Практична психологія, Екологія
Історичний факультет,
Факультет іноземних мов, Факультет новогрецької мови,
Факультет соціальних комунікацій і філології, Економіко-правовий факультет
історичний факультет

2017-2018 навчальний рік

Робоча програма «Прикладна етика та прикладна етика» для студентів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна, архівна справа»

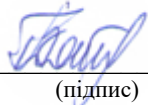
Розробники

Янковський Степан Владиславович – кандидат філософських наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ

Протокол від «30» серпня 2017 року, № 1.

Завідувач кафедри

_____(Г. І. Батичко)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань	За вибором		
Модулів – 4	Напрямок підготовки	Рік підготовки:		
Змістових модулів – 2			-	
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		Семестр		
Загальна кількість годин – 9		1-й	-	
Тижневих годин для денної форми навчання: \аудиторних 2 самостійної роботи студента 1.8		Лекції		
		20 год.	-	
	Семінарські			
	10 год.			
	Практичні			
	-	-		
	Лабораторні			
	-	-		
	Самостійна робота			
	34 год.			
Індивідуальні завдання:				
2				
Вид контролю: залік (2 год)				

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Сприяння самостійного та відповідального ставлення відграють уміння ставити рефлексивні завдання, розв'язувати їх, критично оцінювати власну точку зору, обстоювати перед колективом власну позицію. Ця є важливим фактором формування відповідального громадянина, здатного поважати власну гідність та гідність іншого, розуміти неповторність та унікальність існуючого екологічного та культурного розмаїття. Вивчення основ філософської культури відповідає потребам сталого соціального розвитку суспільства, сприяє подоланню фрагментарності, обмеженості спеціалізованої освіти, основи філософської культури знаходяться у взаємозв'язку із комплексом знань культури, науки, суспільства, які студент отримав упродовж всього навчання.

Метою навчальної дисципліни є узагальнення знань бакалаврів теоретико-методологічного рівня освітньої діяльності, залучення студентів до філософського осягнення ідеї освіти, як соціокультурного феномену, вироблення у студентів власної світоглядної концепції освіти; сприяння формуванню високого рівня компетентності і культури випускників університету. Філософія має креативний вплив на формування і динаміку розвитку ідеї освіти, відповідних парадигм і концепцій освіти через безпосередню участь філософії у побудові методології освітньої і педагогічної діяльності.

Завдання вивчення дисципліни: ознайомити з базовими поняттями етики та естетики; пояснити сутність соціальних проблем творчості, біоетики, соціальної відповідальності бізнесу в сучасному світі; надати знання основи соціокультурного

розмаїття сучасного світу та України; розширити досвід естетичної оцінки з врахуванням тенденцій сучасного мистецтва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має знати джерельну базу курсу, літературу, методи дослідження; визначення понять; вміти орієнтуватися в теоретичному змісті курсу; експлікувати пропоновану точку та викладати власну; характеризувати основні тенденції сучасного мистецтва та соціальних питань етичної теорії; застосовувати отримані знання та навички у практичній площині.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософські засади етики.

Прикладна етика – це філософська дисципліна, об'єктом вивчення якої є моральна свідомість. Філософія моралі належить до традиції практичної філософії. Теоретичний аспект етичних учень полягає в обґрунтуванні природи моральної поведінки людини. Практична сторона визначається регулятивними нормами, що застосовуються людиною безпосередньо, надаючи можливість моральної оцінки вчинків. Отже осмислення феномену людського буття в світі етичних вчень визначається такими категоріями як воля, право, гідність. В них узагальнюється співвідношення суспільного та індивідуального виміру людського існування, колективне та особистісне уявлення про Справедливість, Рівність, Свободу.

Вплив маніпулятивних технологій на соціальний простір надав актуального значення переосмисленню таких концептів як влада, відповідальність, індивідуалізм, що становлять горизонт моральної свідомості особистості.

Тема 1. Вступ. Завдання курсу. Базові поняття етики та естетики. Характеристика філософських питань, філософський зміст проблем естетики та етики. Категорії «смаку», «щастя», «вибору», «свободи». Джерела, література, навчальні завдання з дисципліни. Визначення понять «прикладна етика», «прикладна етика». Вчинок, мораль, моральність. Прекрасне. Атрибутивний та оціночний зміст суджень смаку та моральних суджень.

Тема 2. Сутність соціальної відповідальності в сучасному світі. Довіра. Чеснота. Гідність. Моральні почуття: сором, егоїзм, альтруїзм. Поняття відповідальності. Імперативи. Форми соціальної відповідальності. Колективна провина та відповідальність. «Наше спільне майбутнє»: Прометей та сучасний світ.

Тема 3. Етичні виміри соціокультурного розмаїття сучасного світу та України. Діалогічна культура спілкування. Толерантність. Мережева культура спілкування. *Reductio ad Hitlerum*. *Everybody lies*. Принципи глобальної етики. Декларація прав людини та громадянина 1789 року. Декларація прав людини (Паризька декларація прав людини 1948 року). Ініціативи глобальної етики: «Декларація світового етосу», «Нова глобальна прикладна етика». Плюралізм як принцип нової світової етики.

Змістовий модуль 2. Філософські засади естетики.

Прикладна етика – це теорія прекрасного. Теоретичний аспект її розмірковувань охоплює проблеми «сприйняття (краси)» та природи творчості. Різноманіття сучасних витворів мистецтва поставило задачу осмислити наново сутність таких понять як «творча діяльність», «мистецтво», «митець», «спостережник». Прагматична площина теорії прекрасного розкривається розв'язанням питань практичної естетики, формування смаку і естетичних почуттів.

Універсальне значення має розуміння проблеми техніки. Прискорення технологічного навантаження призвело до змін у естетичному вимірі буття, у його початках і існуванні людини в світі.

Тема 1. Логіко-методологічні засади естетики. Специфіка естетичних переживань, відчуття і розуміння. Фундаментальні естетичні категорії: «прекрасне», «піднесене», «естетичний ідеал». Сучасні проблеми естетики: краса і зло, «прикладна етика потворного». Співвідношення естетичних переживань і реальності.

Тема 2. Основні проблеми естетичної теорії. Теорія наслідування у вченнях Платона, Аристотеля. Проблема соціальної відповідальності творця і свободи творчості. Психологічна теорія механізмів творчості. Витвір мистецтва і його відмінні ознаки (Р. Барт, Г. Арентс). Відповідність мистецтва та дійсності. Геніальність і майстерність.

Тема 3. Напрямки практичної естетики. Естетичний вимір повсякденності. Соціальне та естетичне в моді. Традиції та інновації в мистецтві. «Мистецтво жити» та «мистецтво помирати». Співвідношення мистецтва та технології.

4. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		Л	П	ІН	Р.		П	П	П	П
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Змістовний модуль 1. Філософські засади етики										
Тема 1. Вступ. Завдання курсу. Базові поняття етики та естетики	17	4	3	5	5	-	-	-	-	-
Тема 2. Сутність соціальної відповідальності в сучасному світі	13	3		5	5	-	-	-	-	-
Тема 3. Етичні виміри соціокультурного розмаїття сучасного світу та України	15	3	2	5	5	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	45	10	5	15	15	-	-	-	-	-
Змістовний модуль 2. Філософські засади естетики										
Тема 1. Логіко-методологічні засади естетики	14	2	2	5	5	-	-	-	-	-
Тема 2. Основні проблеми естетичної теорії	12	2		5	5	-	-	-	-	-
Тема 3. Напрямки практичної естетики	19	6	3	5	5	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	45	10	5	15	15	-	-	-	-	-
Всього	90	20	10	30	30	-	-	-	-	-

5. Теми семінарських занять

п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Семінар 1. Вчення про чесноти в етичних вченнях Аристотеля, Епікура, стоїків, кініків	2
2	Семінар 2. Прикладна етика та медицина в сучасному світі.	2
3	Семінар 3. Глобальна прикладна етика в полікультурному світі.	2
4	Семінар 4. Мистецтво та життя	2
5	Семінар 5. Сучасне мистецтво та мистецтво сучасності	2
Всього		10

6. Самостійна робота

п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Співвідношення літературного твору та його художньо-кінематографічної інтерпретації	10
2	Місце етичних питань в аргументації корисності занять філософією (за листом до Менекея, Епікур)	10

3	Аргументація соціальної відповідальності митця (за діалогом Платона «Держава»)	10
Всього		30

7. Індивідуальна Завдання

Оформити аналітично-експериментальне завдання «Специфіка етично-естетичного досвіду особистості в міському середовищі» відповідно до пропонувананих видів діяльності:

1. Зробити презентацію одного з стилів сучасного мистецтва.
2. Укласти письмову відповідь на поставлені запитання:
 - 2.1. Чи впливає на людські вчинки знання етичних проблем?
 - 2.2. Чи слід приділяти увагу вирішенню етичних проблем?
 - 2.3. В чому сутність філософського розуміння етичних проблем?
 - 2.4. Чи можуть бути вирішені етичні проблеми філософськими засобами?
 - 2.5. Чи зіткалися Ви у своїй діяльності із етичними проблемами?

8. Методи навчання

Усний виклад навчального матеріалу, проблемні лекції, обговорення матеріалу, семінари-дискусії, тестування, демонстрація індивідуальні роботи.

9. Методи контролю

Тестування, письмові та усні відповіді на поставлені запитання. Написання підсумкового тестового завдання.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Максимальна сума балів, яку здобуває студент за час навчання становить 100 балів, з яких успішність за підсумками аудиторної роботи складає 20 балів, за ІНДЗ – 15 балів, за СРС – 30 балів, а також отримані під час проведення підсумкової форми контролю не більше 45 балів.

Розподіл балів за змістом навчальної діяльності						Підсу мок
Форми роботи		М 1 3	М 2 3	Усього за змістовними модулями	НДЗ	Залі к
Навч альна діяль ність студ ента	ау диторна	10	10	20	5	25
	РС	20	20	40		
100						

Виявлення успішності студента здійснюється відповідно до бально-рейтингової шкали оцінювання, національної абсолютної шкали оцінювання успішності, оцінювання

навчальної діяльності згідно із кредитно-трансферною системою. Релевантність відміток кожної з трьох шкал виявлення успішності визначається таблицею, яка наводиться нижче:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Опорні конспекти лекцій, інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, джерела та література з історії регіону, ілюстративні матеріали щодо змісту модулів та окремих тем.

14. Рекомендована література

Базова

1. Гусейнов А. А. Этика : учебник / А.А. Гусейнов, Р.Г. Апресян. – М. : Гардарики, 2000. – 472 с.
2. Прикладна етика : підручник / за заг. ред. Л. Т. Левчук. – 2-ге вид., випр. и доп. – Київ : Вища школа, 2006. – 431 с.
3. Зеленкова, И. Л. Этика : учебное пособие для студентов вузов / И.Л. Зеленкова, Е.В. Беляева. - 3-е изд. испр. – Минск : ТетраСистемс, 2000. – 368 с.
4. Кондрашов, В. А. Этика. Эстприкладна етика : учебное пособие / В.А. Кондрашов, Е.А. Чичина. – Ростов н/Д : Феникс, 1999. – 512 с.
5. Кондрашов, В. А. Этика. Эстприкладна етика : учебное пособие / В.А. Кондрашов, Е.А. Чичина. – Ростов н/Д : Феникс, 1998. – 512 с.
6. Кондрашов, В. А. Этика. Эстприкладна етика : учебное пособие / В.А. Кондрашов, Е.А. Чичина. – Ростов н/Д : Феникс, 2000. – 512 с.
7. Кривцун, О. А. Эстприкладна етика : учебник / О.А. Кривцун. – Москва : Аспект Пресс, 2000. – 434 с.
8. Левчук Л. Т. Прикладна етика : підручник / Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Панченко ; за заг. ред. Л. Т. Левчук. – Київ : Вища школа, 1997. – 399 с.
9. Малахов В. А. Прикладна етика. Курс лекцій : навч. посібник / В.А. Малахов. – 3-тє вид. – Київ : Либідь, 2001. – 384 с.
10. Мовчан В. С. Прикладна етика : навчальний посібник / В.С. Мовчан. – 3-є вид., випр. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 483 с.
11. Малахов В. А. Прикладна етика : курс лекцій : навч. посібник / В.А. Малахов. – Київ : Либідь, 1996. – 304 с.
12. Попов Л. А. Этика : курс лекций / Л.А. Попов. – М. : Центр, 1998. – 160 с.
13. Савельев В. П. Прикладна етика : навч. посібник / В.П. Савельєв. – 2-ге вид., виправ. – Львів : Магнолія 2006, 2008. – 244 с.
14. Эстприкладна етика : учебное пособие для вузов / под ред. А. А. Радугина. – Москва : Центр, 2000. – 240 с.

15. Яковлев, Е. Г. Эстетика : учебное пособие / Е.Г. Яковлев. – Москва : Гардарики, 2000. – 464 с.

Допоміжна

1. Адорно Т. Теория эстетики. – К.: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2002.
2. Причепій, Є.М. Філософія : підручник / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – 2-ге вид., випр. и доп. – К. : Академвидав, 2006. – 592 с. – (Альма-матер).
3. Блощинська В.А. Прикладна етика практикум: Навчальний посібник. – К.: центр «навчальної літератури», 2005. – 248с.
4. Зеленкова И.Б., Беляева Е.В. Этика: Учебное пособие и Практикум. – Минск, Львів : Магнолія 2006, 2008. – 244 с.
5. Золотухина-Аболина Е.В. Современная этика: истоки и проблемы. Учебник для вузов. – 3-те вид. – Київ : Либідь, 2001. – 384 с.
6. Мишаткина Т.В. Этика: Экспресс-курс. – Минск: ООО «Новое знание», 2003. Київ : Либідь, 2001. – 384 с.
7. Этикет от А до Я / Авт.-сост. Гусев И.Е. – Минск: Буколики, 2003. – 464 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека НБ МДУ. – режим доступу:
http://libr-margu.narod.ru/index/elektronna_biblioteka_nb_mdu/0-16-0-16
2. Категорія: Філософія освіти. – режим доступу:
<https://uk.wikipedia.org/wiki>
3. Національна бібліотека України імені В. Вернадського – режим доступу:
<http://nbuv.gov.ua/>
4. Google scholar. – режим доступу:
<https://scholar.google.com.ua/>

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

Філософські засади етики

Прикладна етика – це філософська дисципліна, об'єктом вивчення якої є моральна свідомість. Філософія моралі належить до традиції практичної філософії. Теоретичний аспект етичних учень полягає в обґрунтуванні природи моральної поведінки людини. Практична сторона визначається регулятивними нормами, що застосовуються людиною безпосередньо, надаючи можливість моральної оцінки вчинків. Отже осмислення феномену людського буття в світі етичних вчень визначається такими категоріями як воля, право, гідність. В них узагальнюється співвідношення суспільного та індивідуального виміру людського існування, колективне та особистісне уявлення про Справедливість, Рівність, Свободу.

Вплив маніпулятивних технологій на соціальний простір надав актуального значення переосмисленню таких концептів як влада, відповідальність, індивідуалізм, що становлять горизонт моральної свідомості особистості.

Тема 1. Вступ. Завдання курсу. Базові поняття етики та естетики

Характеристика філософських питань, філософський зміст проблем естетики та етики. Категорії «смаку», «щастя», «вибору», «свободи». Джерела, література, навчальні завдання з дисципліни. Визначення понять «прикладна етика», «прикладна етика». Вчинок, мораль, моральність. Прекрасне. Атрибутивний та оціночний зміст суджень смаку та моральних суджень.

Тема 2. Сутність соціальної відповідальності в сучасному світі

Довіра. Чеснота. Гідність. Моральні почуття: сором, егоїзм, альтруїзм. Поняття відповідальності. Імперативи. Форми соціальної відповідальності. Колективна провина та відповідальність. «Наше спільне майбутнє»: Прометей та сучасний світ.

Тема 3. Етичні виміри соціокультурного розмаїття сучасного світу та України

Діалогічна культура спілкування. Толерантність. Мережева культура спілкування. Reductio ad Hitlerum. Everybody lies. Принципи глобальної етики. Декларація прав людини та громадянина 1789 року. Декларація прав людини (Паризька декларація прав людини 1948 року). Ініціативи глобальної етики: «Декларація світового етосу», «Нова глобальна прикладна етика». Пліуралізм як принцип нової світової етики.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Філософські засади естетики

Прикладна етика – це теорія прекрасного. Теоретичний аспект її розмірковувань охоплює проблеми «сприйняття (краси)» та природи творчості. Різноманіття сучасних витворів мистецтва поставило задачу осмислити наново сутність таких понять як «творча діяльність», «мистецтво», «митець», «спостережник». Прагматична площина теорії прекрасного розкривається розв'язанням питань практичної естетики, формування смаку і естетичних почуттів.

Універсальне значення має розуміння проблеми техніки. Прискорення технологічного навантаження призвело до змін у естетичному вимірі буття, у його початках і існуванні людини в світі.

Тема 4. Логіко-методологічні засади естетики

Специфіка естетичних переживань, відчуття і розуміння. Фундаментальні естетичні категорії: «прекрасне», «піднесене», «естетичний ідеал». Сучасні проблеми естетики: краса і зло, «прикладна етика потворного». Співвідношення естетичних переживань і реальності.

Тема 5. Основні проблеми естетичної теорії

Теорія наслідування у вченнях Платона, Аристотеля. Проблема соціальної відповідальності творця і свободи творчості. Психоаналітична теорія механізмів творчості. Витвір мистецтва і його відмінні ознаки (Р. Барт, Г. Арент). Відповідність мистецтва та дійсності. Геніальність і майстерність.

Тема 6. Напрямки практичної естетики

Естетичний вимір повсякденності. Соціальне та естетичне в моді. Традиції та інновації в мистецтві. «Мистецтво жити» та «мистецтво помирати». Співвідношення мистецтва та технології.

Список літератури

1. Гусейнов А. А. Этика : учебник / А.А. Гусейнов, Р.Г. Апресян. – М. : Гардарики, 2000. – 472 с.
2. Прикладна етика : підручник / за заг. ред. Л. Т. Левчук. – 2-ге вид., випр. и доп. – Київ : Вища школа, 2006. – 431 с.
3. Зеленкова, И. Л. Этика : учебное пособие для студентов вузов / И.Л. Зеленкова, Е.В. Беляева. - 3-е изд. испр. – Минск : ТетраСистемс, 2000. – 368 с.
4. Кондрашов, В. А. Этика. Эсприкладна етика : учебное пособие / В.А. Кондрашов, Е.А. Чичина. –Ростов н/Д : Феникс, 1999. – 512 с.
5. Кондрашов, В. А. Этика. Эсприкладна етика : учебное пособие / В.А. Кондрашов, Е.А. Чичина. – Ростов н/Д : Феникс, 1998. – 512 с.
6. Кондрашов, В. А. Этика. Эсприкладна етика : учебное пособие / В.А. Кондрашов, Е.А. Чичина. – Ростов н/Д : Феникс, 2000. – 512 с.
7. Кривцун, О. А. Эсприкладна етика : учебник / О.А. Кривцун. – Москва : Аспект Пресс, 2000. – 434 с.
8. Левчук Л. Т. Прикладна етика : підручник / Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Панченко ; за заг. ред. Л. Т. Левчук. – Київ : Вища школа, 1997. – 399 с.
9. Малахов В. А. Прикладна етика. Курс лекцій : навч. посібник / В.А. Малахов. – 3-те вид. – Київ : Либідь, 2001. – 384 с.
10. Мовчан В. С. Прикладна етика : навчальний посібник / В.С. Мовчан. – 3-е вид., випр. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 483 с.
11. Малахов В. А. Прикладна етика : курс лекцій : навч. посібник / В.А. Малахов. – Київ : Либідь, 1996. – 304 с.
12. Попов Л. А. Этика : курс лекций / Л.А. Попов. – М. : Центр, 1998. – 160 с.
13. Савельев В. П. Прикладна етика : навч. посібник / В.П. Савельев. – 2-ге вид., виправ. – Львів : Магнолія 2006, 2008. – 244 с.
14. Эсприкладна етика : учебное пособие для вузов / под ред. А. А. Радугина. – Москва : Центр, 2000. – 240 с.
15. Яковлев, Е. Г. Эсприкладна етика : учебное пособие / Е.Г. Яковлев. – Москва : Гардарики, 2000. – 464 с.

Допоміжна

16. Адорно Т. Теорія естетики. – К.: Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2002.
17. Причепій, Є.М. Філософія : підручник / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – 2-ге вид., випр. и доп. – К. : Академвидав, 2006. – 592 с. – (Альма-матер).
18. Блощинська В.А. Прикладна етика практикум: Навчальний посібник. – К.: центр «навчальної літератури», 2005. – 248с.
19. Зеленкова И.Б., Беляева Е.В. Этика: Учебное пособие и Практикум. – Минск, Львів : Магнолія 2006, 2008. – 244 с.
20. Золотухина-Аболина Е.В. Современная этика: истоки и проблемы. Учебник для вузов. – 3-те вид. – Київ : Либідь, 2001. – 384 с.
21. Мишаткина Т.В. Этика: Экспресс-курс. – Минск: ООО «Новое знание», 2003. Київ : Либідь, 2001. – 384 с.

22. Этикет от А до Я / Авт.-сост. Гусев И.Е. – Минск: Буколики, 2003. – 464 с.

Інформаційні ресурси

23. Електронна бібліотека НБ МДУ. – режим доступу: http://libmargu.narod.ru/index/elektronna_biblioteka_nb_mdu/0-16-0-16

24. Категорія: портал Філософія. – режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

25. Національна бібліотека України імені В. Вернадського – режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>

26. Google scholar. – режим доступу: <https://scholar.google.com.ua/>

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ

З аудиторних занять особлива роль при цьому відводиться семінарським заняттям, які покликані допомагати студентам закріпити одержані знання та виявити свої творчі здібності. Найбільш раціональна система підготовки до семінару включає такі етапи:

- своєчасне ознайомлення з темою семінару і питаннями, що виносяться на розгляд;
- встановлення зв'язку даної теми з відповідними розділами програми курсу;
- ознайомлення з літературою, що рекомендується до теми семінарського заняття та підготовка конспектів першоджерел;
- перегляд власного конспекту лекцій з метою з'ясування того, які питання не були висвітлені викладачем;
- вивчення відповідної теми за підручниками;
- безпосередня підготовка до виступу на семінарі: складання плану, тез або конспекту виступу;
- визначення незрозумілих питань, які слід з'ясувати на індивідуальній консультації з викладачем або на семінарі;
- самоперевірка, що включає в себе перевірку засвоєння основних понять і категорій теми (може здійснюватися декількома студентами як перехресне опитування).

Складання плану виступу на семінарському занятті допомагає навчитись самостійно виділяти головні проблеми, питання, на яких акцентовано увагу, розташовувати їх в логічній послідовності. За допомогою плану розкривається структура прочитаних першоджерел, їх основні думки та значення.

Тези є коротко сформульованими положеннями першоджерела (без детального викладу доказів або міркувань автора твору).

Конспект – це стислий самостійний виклад основних думок автора в їх логічній послідовності з наведенням найважливіших положень (цитат). Зміст сторінки, наприклад, може бути викладено в одному абзаці, а зміст глави – на одній-двох сторінках при збереженні логічної послідовності. Основні ідеї, висновки зазвичай виділяють, підкреслюючи їх або беручи в рамку.

На семінарських заняттях викладач оцінює знання студентами основного змісту теми, вміння складати конспект, самостійно формулювати та висловлювати думки, орієнтуватись в актуальних етичних та естетичних проблемах.

Враховуючи особливості навчання за Болонською системою, студентам необхідно виділити достатню кількість годин для самостійної роботи, яка включає, крім ознайомлення з рекомендованою літературою, складання конспекту, вивчення поданих питань за підручником, ще й виконання проблемно-пошукових та тестових завдань. Такі завдання спрямовані на поглиблене осмислення основних проблем курсу, пробудження активності та самостійності мислення студентів. Тестові, а особливо проблемно-пошукові вправи, мають на меті ініціювати власні роздуми, міркування студентів, бажання самостійно продовжити освіту та знайти оригінальні шляхи розв'язання протиріч і вирішення ґрунтовних етико-естетичних проблем. Для виконання тестових та проблемно-пошукових завдань студенту необхідно користуватися не тільки підручниками, а й першоджерелами та додатковою літературою, що запропонована у даному методичному посібнику.

Індивідуальна робота повинна виконуватися студентом під керівництвом викладача. Форма звіту обирається за бажанням (написання та захист реферату, підготовка доповіді або статті у наукове видання, складання стислого конспекту та підготовка до співбесіди з викладачем тощо). На індивідуальних консультаціях викладач рекомендує відповідну літературу кожному студенту.

ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема 1. Предмет етики. Історія етичних вчень

Лекційний матеріал

Історико-філософські передумови етики. Становлення етики в самостійну галузь гуманітарного знання; наукове підґрунтя основ етичних знань (зв'язок з іншими науками). Етимологічні особливості понять «прикладна етика» та «мораль». Мораль як предмет науки етики. Структура етики як науки, що містить наступні елементи: емпірична (або описова прикладна етика), загальна теорія моралі, нормативна прикладна етика, педагогічна прикладна етика, професійна прикладна етика, теорія етичної думки. Функції етики. Етична думка античної епохи. Розвиток етичної думки доби середньовіччя та Відродження у контексті християнського світогляду. Етичні вчення представників Нового часу. Проблема людини та суспільства в етиці марксизму. Екзистенціалізм, прагматизм, неотомізм, психоаналіз, неопротестантизм та суб'єктивно-ідеалістична теорія моралі як головні напрямки західноєвропейської думки ХХ століття.

Тематика самостійного вивчення

Особливості арсеналу понятійно-категоріального апарату науки етики. Взаємозв'язок етики з іншими науками, що вивчають мораль. Основні завдання етики в сучасних умовах буття, проблема формування моральної культури особистості. Історія етичної думки в Україні. Особливі релігійно-філософські системи, що розкривають проблемне поле етики у загальносвітовому масштабі: прикладна етика даосизму та конфуціанства (Давній Китай), прикладна етика джайнізму, буддизму (Давня Індія), прикладна етика іудаїзму (Давня Іудея), етико-філософські основи Давньої Греції та Давнього Риму.

Тема 2. Моральна свідомість

Лекційний матеріал

Соціальні, психологічні, історичні, культурологічні, релігійні передумови виникнення моралі та моральної свідомості. Зміст поняття мораль, моральність. Основні тенденції розвитку моралі у сучасній цивілізації. Мораль як особлива сфера ціннісного буття людини. Нормативний, ціннісний та імперативний характер моралі. Звичай і право як найвагоміші регулятори моральної поведінки індивіда та спільноти. Моральне життя: сфера сущого та належного в життєдіяльності людини. Сутність та специфіка моралі, що розкриваються через головні її функції: регулятивну, світоглядну, оцінювальну, пізнавальну, інтегративну, культурологічну. Моральна практика та моральна свідомість як складові елементи структури моралі.

Тематика самостійного вивчення

Питання про природу, сутність та розвиток моралі розглядається у тісному зв'язку з основними підходами щодо виникнення людини: релігійний, натуралістичний (Ч.Дарвін, Г.Спенсер, З.Фрейд, К.Юнг); соціально-історичний (Арістотель, К.Маркс, М.Вебер). Етичний смисл проблеми добра та зла.

Додаткова література до тем 1, 2

1. Аболина Т.Г. Исторические судьбы нравственности (философский анализ нравственной культуры).– К., 1992. – 196 с.
2. Апель К. Ситуація людини як етична проблема // Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія.– К., 1999. – С. 231 – 254.

3. Бердяев Н.А. О назначении человека. – М., 1993. – С. 20 – 37.
4. Зеленкова И.Л., Беляева Е.В. Этика: Учебное пособие и Практикум.– Минск, 1997. – 320 с.
5. Золотухина – Аболина Е.В. Современная этика: истоки и проблемы: Учебник для вузов. – Ростов н/Д., 1998. – 448 с.
6. Кропоткин П.А. Этика. – М., 1991. – С. 22 – 35.
7. Рікер П. Прикладна етика і мораль // Рікер П. Навколо політики.– К., 1995. – С. 269 – 283.
8. Степаненко В.Ф. прикладна етика в проблемних та аналітичних задачах: Навч. посібник.– К., 1998. – 270 с.
9. Швейцер А. Благоговение перед жизнью. – М., 1992. – С. 41 – 237.
10. Шрейдер Ю.А. Этика: Введение в предмет.– М., 1998. – 271 с.
11. Этика: Учебник для студентов философских факультетов вузов / А.А.Гусейнов, Е.Л. Дубко, С.Ф. Анисимов и др. – М., 1999. – 495 с.

Тема 3. Моральна діяльність.

Тематика самостійного вивчення

Свобода як важлива умова морального самовизначення індивіда в структурі цінностей та ціннісних орієнтацій. Проблема морального вибору та відповідальності особистості. Розгляд моральної свободи як діалектичної єдності моральної необхідності та суб'єктивної добровільності поведінки (тобто здатність людини тримати владу над своїми вчинками). Аналіз поняття «моральний вибір» через призму інваріантності людської поведінки. Питання обрання мети та засобів у моральній поведінці. Визначення поняття «моральний конфлікт». Моральний конфлікт як ситуація зіткнення моральних норм в індивідуальній та суспільній свідомості, що вимагає морального вибору від суб'єкта. Особливості зовнішнього та внутрішнього видів морального конфлікту. Мораль та інші форми суспільного життя (мораль та економіка, мораль та політика, мораль та мистецтво, мораль та право, мораль та наука).

Додаткова література до теми 3

1. Августин Блаженный. О благодати и свободном произволении // Гусейнов А.А., Ирритц Г. Краткая история этики. –М.: Мысль, 1987. – С. 532 – 557.
2. Бандзеладзе Г.Д. О понятии человеческого достоинства. – Тбилиси, 1979. – 107 с.
3. Виндельбанд В. О свободе воли. – М.: Прогресс, 1996. – 370 с.
4. Изард К. Эмоции человека.– М.: МГУ, 1980. – С. 370 – 397.
5. Левицкий С.А. Трагедия свободы. – М.: Канон, 1995. – 178 с.
6. Милль Дж. С. О свободе // Милль Дж. С. Утилитарианизм. О свободе. – СПб., 1990. – 245 с.
7. Столяров А.А. Свобода воли как проблема европейского сознания. – М., 2000. – 265 с.
8. Что такое мораль / Ред. А.А. Гусейнов. – М.: АН СССР, 1988. – 189 с.
9. Шкода В.В. Вступ до правової філософії. – Харків: Фоліо, 1997. – 223 с.

Тема 4. Прикладна етика спілкування, етикет. Професійна прикладна етика.

Тематика самостійного вивчення.

Моральна культура спілкування та етикет. Роль та значення спілкування як особливої форми людської взаємодії у становленні особистості. Основні типи, принципи та суперечності спілкування. Етичний сенс міжособового спілкування. Етикет як морально-естетична культура спілкування. Моральний зміст етикету. Історія виникнення етикету та його правил. Головні принципи етикету спілкування: ввічливість, коректність, тактовність, делікатність, скромність, точність, обов'язковість. Відкритість і замкненість у спілкуванні. Монологісність та діалогісність людської особистості. Моральна цінність товариськості, дружби, любові та шлюбно-сімейних стосунків. Прикладна етика ділового спілкування (основи бізнесової етики).

Додаткова література до теми 4

1. Батищев Г.С. Особенности культуры глубинного общения // Вопр. философии. – 1995. – №3. – С. 109–129.
2. Батищев Г.С. Введение в диалектику творчества. – СПб, 1997. – 464 с.
3. Бахтин М.М. К философии поступка // Бахтин М.М. Работы 20-х годов. – К., 1994. – С. 9–68.
4. Бербешкина З.А. Совесть как этическая категория. – М., 1986. – 101 с.
5. Дробницкий О.Г. Проблема совести в моральной философии // Проблемы нравственности. – М., 1977. – С. 165–179.
6. Каган М.С. Мир общения: Проблема межсубъективных отношений. – М., 1988. – 319 с.
7. Малахов В.А. Искусство и мироотношение. – К., 1988. – С. 35–49.
8. Нестеренко В.Г. Страдательность – нравственность – культура // Онтологічні проблеми культури. – К., 1994. – С. 150–161.
9. Ситченко Л.А. Першоджерела комунікативної філософії. – К., 1996. – 176 с.
10. Федоренко Е.Г. Профессиональная этика. – К.: Вища школа, 1983. – 216 с.
11. Хеллер А. Два столба современной этики // Вопр. философии. – 2002. – №3. – С. 28–36.
12. Хоружий С. Человек и его три дальних удела. Новая антропология на базе древнего опыта // Вопр. философии. – 2003. – № 1. – С. 38–62.

Тема 5. Екологічна прикладна етика

Тематика самостійного вивчення

Екологічна прикладна етика як міждисциплінарний напрямок в етиці (між етикою та екологією). Проблема екологічної етики як «первинної етики». Питання співвідношення антропоцентризму та біоцентризму в екологічній етиці. Глибинна екологія як сучасний напрямок в західноєвропейській екологічній етиці ХХ – ХХІ століття. Етичний сенс екологічних проблем розкриває моральні аспекти глобальних проблем сучасної цивілізації. Зв'язок екологічних проблем з проблемою існування людської цивілізації. Об'єктивний аспект екологічних проблем – розвиток відносин між людиною та природою та його вдосконалення. Суб'єктивний аспект екологічних проблем розкриває міру вдосконалення взаємозв'язку людини та природного середовища через розуміння ступеня відповідальності людини перед природою. Турбота про здоров'я і виживання як моральний імператив сучасності. Проблема голоду в світлі загальнолюдських моральних цінностей. Моральні основи взаємодії двох культур: аграрної та індустріальної.

Додаткова література до теми 5

1. Биоэтика: принципы, правила, проблемы /Отв. Ред. Б.Г. Юдин. М., 1998. – 235 с.
2. Василенко Л.И. Экологическая этика: от натурализма к философскому персонализму // Вопросы философии.– 1995, – № 3. – С. 37 – 42.
3. Хесле В. Философия и экология. – М., 1994. – С. 71 – 101.
4. Шелер М. Положение человека в космосе // Шелер М. Избранные произведения. – М., 1994. – С. 129 – 193.
5. Юдин Б.Г. Введение в биоэтику. М.: 1998. – 320 с.

Тема 6. Прикладна етика науки.

Тематика самостійного вивчення

Основні завдання, функції та напрямки етики науки. Історія становлення та розвитку етики науки. Науково-технічний прогрес через призму ціннісних орієнтацій етики науки. Системно-історичний підхід в науці. Соціальний та культурно-світоглядний потенціал наукового знання. Наукове пізнання та цінності: людина як суб'єкт та об'єкт науки. Наука і глобальні проблеми сучасного та майбутнього людської цивілізації: необхідність нового мислення. Свобода дослідження та соціально-етична відповідальність вченого. Гуманістичні ідеали в науці.

Додаткова література до теми 6

1. Биомедицинская этика / Отв. ред. В.И. Покровский. – М.: Медицина, 1997. – 270 с.
2. Введение в биоэтику / Отв. ред. Б.Г. Юдин. – М.: Прогресс – Традиция, 1998. – 342 с.
3. Лазар М.Г., Лейман И.И. НТР и нравственные факторы научной деятельности. – Л.: ЛГУ 1978. – 235 с.
4. Медицина и права человека. – М.: Прогресс, 1992. – 190 с.
5. Наука и нравственность. – М.: Политиздат, 1971. – 210 с.
6. Этико-правовые аспекты проекта «Геном человека». – М.: ИФРАН, 1994. – 345 с.
7. Этические и правовые проблемы клинических испытаний и экспериментов на человеке и животных. – М.: ИФРАН, 1994. – 358 с.

Тема 7. Предмет і теорія естетики

Лекційний матеріал

Поняття «естетики». Становлення перших естетичних уявлень. Предмет естетики у процесі розвитку проблематики науки. Виокремлення естетики як самостійної науки та визначення її зв'язку з іншими гуманітарними науками. Естетична діяльність та її форми. Особливості творчого потенціалу людської праці. Людська особистість як об'єкт естетичної діяльності. Естетичні форми суспільних відносин. Етикет як форма прояву естетичної діяльності. Природа в структурі естетичної діяльності. Естетична діяльність і мистецтво. Поняття «естетичного». Особливості структури естетичної свідомості. Естетичне почуття. Естетичний смак. Естетичний ідеал. Естетичні погляди та теорії.

Тематика самостійного вивчення.

Категорії естетики як найзагальніші та найістотніші поняття естетичної теорії, духовні моделі естетичної практики, естетичного освоєння світу людиною. Їх розвиток та відображення основних етапів естетичного досвіду особистості та пізнання світу. Основні

естетичні категорії та «їх статус. Категорії «гармонія» і «міра», їх взаємозв'язок з античною філософією.

Категорія «прекрасне»: моральна краса як гармонійний розвиток особистості. Визначення категорії «піднесене». Релігійний настрій в мистецтві піднесеного. Піднесене в поезії та інших видах мистецтва. Велич смерті. Поняття «героїчного».

Роль та значення «потворне» в естетиці та мистецтві. Страшне та смішне. Визначення «потворного». Потворність в мистецтві. Потворність новизни та старого. Потворність одноманітності та різноманіття. Потворність форми та експресії. Потворне в житті та смерті. Потворне в природі.

Визначення «трагічного» в мистецтві. Типи трагічного. Трагічність життя – смерть. Елементи трагічного в архітектурі, скульптурі, живописі, музиці, поезії.

Складові елементи категорії «комічне»: сміх, карикатура, іронія.

Додаткова література до теми 7

1. Вінкельман Й.Й. Про художній ідеал прекрасного. – К., 1990. – 256 с.
2. Гегель. Естприкладна етика: В 4 т. – М., 1968. – Т.1. Введение. – С. 7 – 97.
3. Канарский А.С. Диалектика эстетического процесса. Диалектика эстетического как теория чувственного познания. – К., 1974. – 280 с.
4. Кривцун О. Эстприкладна етика: Учебник. – М., 1998. – 340 с.
5. Лукач Г. Своеобразие эстетического: В 4 т., – М., 1985. – Т.1. – 290 с.
6. Любимова Т.Б. Трагическое как эстетическая категория. – М., 1985. – 234 с.
7. Михайленко В.Є., Яковлев М.І. Основи композиції: Геометричні аспекти художнього формотворення. – К., 2001. – 365 с.
8. Мукаржовский Я. Исследования по эстетике и теории искусства. – М., 1994. – 328 с.
9. Татаркевич В. Історія шести понять: Пер. з пол. – К., 2001. – 1978 с.
10. Шопенгауэр А. Основные идеи эстетики // Избр. Произв. – М., 1992. – С. 413 – 475.

Тема 8. Історія естетичної думки

Тематика самостійного вивчення

Естетичні ідеї в античній культурі. Споглядальний підхід до дійсності та виділення ролі почуттів людини у становленні предмета естетики (Сократ, Платон, Арістотель). Розвиток естетичної думки в країнах Сходу. Естетична проблематика індійських трактатів. Традиції «досконалості» та «довершеності» в китайській філософії (Конфуцій, Сюнь-цзи). Арабо-мусульманська прикладна етика. Прикладна етика Візантії (Плотін, Прокл, Григорій Ниський, Іоан Златоуст).

Прикладна етика середньовіччя та Нового часу.

Естетична думка ХІХ–ХХ ст.

Додаткова література до теми 8

1. Єфіменко В.В. Культура середньовіччя. Культура Відродження // Історія світової культури / За ред. Л.Т. Левчук. – К., 1994.
2. История эстетики. Памятники мировой эстетической мысли: В 5 т. – М., 1967. – Т. 3. – 520 с.
3. Левчук Л.Т. Західноєвропейська прикладна етика ХХ століття. – К., 1997. – 267 с.

4. Левчук Л.Т. Психологія: історія, теорія, мистецька практика. – К., 2002. – 430 с.
5. Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения. – М., 1978. – 480 с.
6. Юхимик Ю.В. До проблеми міметичного зразка в ренесансному мистецтві // Наук. часопис Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. Серія 7. – К., 2004. – 348 с.
7. Юхимик Ю.В.ю Мімесис: естетико-мистецтвознавчий аналіз засадничого принципу класичного мистецтва. – К., 2005. – 258 с.

Тема 9. Мистецтво та дійсність

Лекційний матеріал

Мистецтво як специфічна форма відображення дійсності. Методологічні засади аналізу мистецтва (розгляд мистецтва як психологічного феномена, етнографічного чинника, елемент історіографії, евристики, семіотики, фольклористики, соціології, космології та аксіології). Поприкладна етика як першоелемент мистецтва. Парадигмальне визначення мистецтва: поняття та сутність. Міфологія як рання форма усвідомленої сутності мистецтва. Особливості інтраверності мистецтва як головної парадигмальної його ознаки (Р.Джордж Коллінгвуд). Особливості «людського» як предмет і естетична притаманність мистецтва. Відображально-виражальна природа мистецтва.

Художність змісту та форми. Семіологія мистецтва: художній образ, символ і знак. Генезис художнього образу. Чуттєва безпосередність художнього образу. Принцип антиномічності і структура художнього образу. Умовність і знаковість в художньому образі. Універсалії художнього символу. Асоціативність, метафоризм і алегоричність як чинники художньо-образної виразності. Соціальні функції мистецтва.

Тематика самостійного вивчення

Особливості впливу та ролі мистецтва на життя особистості в структурі людської діяльності. Визначення ролі мистецтва в культурно-історичному просторі. Проблема свободи та детермінізму в мистецтві. Художність як поетичність у мистецтві. Художній твір як форма і спосіб соціального буття мистецтва. Етнонаціональне в мистецтві: традиції і новий контекст. Історична динаміка головних функцій мистецтва (пізнавальної, виховної, практично-утилітарної, евристичної, прогностичної, релаксаційної, терапевтичної, компенсаторної, культуротворчої, знаково-комунікативної, інформативної, гедоністичної, розважальної та ігрової). Художня творчість: історія розвитку та становлення проблеми. Естетичні засади художньої творчості. Виявлення особливостей художньої творчості у контексті етики, психології та мистецтвознавства.

Додаткова література до теми 9

1. Барт Р. Семиотика. Поэтика // Избр. тр. – М., 1994. – С. 247 – 248.
2. Башляр Г. Избранное: Поэтика пространства. – М., 2004.
3. Бернштейн Б. Пигмалион наизнанку. К истории становления мира искусства. – М., 1998. – 267 с.
4. Ильенков Эвальд. Философия и культура. – М., 1991. – 310 с.
5. Искусство в ситуации смены циклов: междисциплинарные исследования художественной культуры в переходных процессах / Отв. ред. Н.А. Хренов. – М., 2002. – 276 с.
6. Лосев А. Форма. Стиль. Выражение. – М., 1995. – 358 с.
7. Лукач Д. Своеобразие эстетического: В 4 т. – М., 1966, – Т. 3. – С. 166 – 167.
8. Орлова Т.І. Візуальна образність – парадигма сучасної культурної свідомості // Мистецтвознавство України. – К., 2001. – Вип. 1.

9. Ортега-и-Гассет Х. Эстетическая этика. Философия культуры. – М., 1994. – 290 с.
10. Панченко В. Мистецтво в контексті культури. – К., 1998. – 348 с.
11. Тен И. Философия искусства. – М., 1996. – 290 с.

Тема 10. Художнє життя суспільства

Тематика самостійного вивчення

Формами організації культурного та художнього життя сучасного суспільства: а) професійна підготовка та професійні організації митців, б) культурні та художні заклади; в) засоби тиражування і масової інформації; г) суспільна оцінка художніх творів; д) перетворення мистецтва на засіб спілкування.

Історичні закономірності художнього розвитку. Фовізм, кубізм та футуризм як нереалістичні художні напрямки світової естетичної думки, що склалися в історії мистецтва на початку ХХ століття.

Історія української естетики в контексті національної культури. Історична свідомість як складний соціокультурний феномен у духовній культурі українського суспільства.

Додаткова література до теми 10:

1. Грякалов А.А. Структурализм в эстетике. – Л., 1989. – 168 с.
2. Гуменюк Т.К. Жак Деррида и постмодернистское мышление. – К., 1999. – 279 с.
3. Жильсон Э. Живопись и реальность // Западноевропейская эстетическая этика XX века. – М., 1991. – 344 с.
4. Кучерюк Д.Ю. Культура слов'ян. Україна в контексті культурно-історичних доль слов'янства // Історія світової культури: Культурні регіони. – К., 2000. – 395 с.
5. Левчук Л.Т. Українська прикладна етика ХХ століття в іменах: Гнат Хоткевич // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. – К., 2003. – 354 с.
6. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна // Всемирная философия. XX век. – Минск, 2004. – 578 с.
7. Личкова В.А. Від Фауста до Леверкюна: Вступ до некласичної естетики. – Чернігів, 2002. – 324 с.
8. Манхейм К. Избранное: Социология культуры. – М., 2000. – 342 с.
9. Маритен Ж. Ответственность художника // Самосознание европейской культуры XX века. – М., 1991. – 367 с.
10. Нічик В.М. Києво-Могилянська академія і німецька культура. – К., 2001. – 236 с.
11. Осьмак О.О. Експерсіонізм: традиції і сучасність // Художня культура: історія, теорія, практика: Зб. наук. праць. – К., 1997. – С. 186 – 215.
12. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К., 1997. – С. 46 – 69.
13. Соболев О.М. Постмодерн і майбутнє філософії. – К., 1997. – С. 50 – 87.

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Завдання для самоперевірки

1. Співвідношення понять краси, прекрасного та естетичного.
2. Особливості естетики як філософської науки.
3. Провідні концепції естетичного в європейській культурі.
4. Взаємовпливи релігії та мистецтва.
5. Художні стилі класичного мистецтва.
6. Художні стилі некласичного мистецтва.
7. Художній авангард та його естетична оцінка.
8. Естетичне як цінність.
9. Діалектична єдність етичного і естетичного, їх взаємозв'язок.
10. Проблема прекрасного і потворного в житті і художній творчості.
11. Трагічне в естетиці екзистенціалізму.
12. Мистецтво як соціальний і культурний феномен.
13. Мистецтво як засіб гармонізації природи і культури.
14. Основні парадигми сучасної мистецької творчості.
15. Етико-естетичні аспекти життєвого вибору особистості.
16. Життєва мудрість та естетична свідомість.
17. Відмінності естетичного смаку поколінь.
18. «Краса рятує світ» – Що це означає?
19. Естетичні аспекти кохання.
20. Прикладна етика в гендерному вимірі

Тестові завдання

1. Монтаж – художній засіб:
а) живопису; б) скульптури; в) театру; г) кіно; д) літератури.
2. Які з перерахованих напрямів мистецтва склалися на початку ХХ ст.:
а) фовізм; б) романтизм; в) класицизм; г) кубізм; д) сюрреалізм; е) дадаїзм; є) барокко.
3. Концепція якого мислителя покладена в основу інтуїтивістської естетики:
а) З.Фрейда; б) А.Камю; в) Р.Інгардена; г) А.Бергсона; д) П.Рікера.
4. Які з перерахованих функцій мистецтва є провідними в українській національній традиції:
а) пізнавальна; б) виховна; в) практично-утилітарна; г) евристична; д) релаксаційна; е) інформативна; є) компенсаторна; ж) трансляційна; з) розважальна; і) прогностична.
5. Які з перерахованих категорій є категоріями естетики: прекрасне, потворне, соціальне, трагічне, добро, екзистенція, піднесене, індивідуальне, комічне, історичне, гармонійне, вольове.
6. Доберіть пари, спираючись на відомий міф про Аполлона, якому були підпорядковані музи:

Трагедії	Кліо
Ліричної поезії	Талія
Любовної лірики	Мельпомена
Танців	Уранія
Епічної поезії	Евтерпа
Історії	Комедії
Астрономії	Калліопа
Гімнів	Полігімнія
7. Хто з перерахованих мислителів є засновником естетики як самостійної науки:
а) І.Кант; б) Г.Гегель; в) Аристотель; г) О.Баумгартен; д) Й.Фіхте.
8. Засновником новаторського театру «Березіль» був:

а) В.Винниченко; б) П.Тичина; в) Л.Курбас; г) Т.Яблонська; д) В.Стус.

9. Доберіть пари:

К.Малевич	«Мина Мазайло»
П.Куліш	«Земля»
М.Хвильовий	«Чорний квадрат»
Т.Яблонська	«Вальдшнепи»
О.Довженко	«Хліб»

10. Видатними українськими художниками XIX століття є:

а) Т.Шевченко; б) М.Лисенко; в) О.Мурашко; г) Л.Позен; д) С.Васильківський; е) Є.Гребінка.

Проблемно-пошукові завдання

1. Які чинники впливають на формування естетичного почуття людини?
2. Як співвідносяться між собою свобода та детермінізм у мистецтві? Яку роль відіграють у даному контексті релігійні та етнонаціональні традиції?
3. Чи доцільно, сприймаючи та осмислюючи художній твір, враховувати суб'єктивні якості митця? Які чинники впливають на етичні параметри художньої творчості?
4. Спробуйте з позицій сучасної естетики проаналізувати творчість В.Маяковського, Л.Толстого, Ф.Достоевського, Т.Шевченка (або інших митців – за вибором).
5. Чи вважаєте Ви, що сучасний стан розвитку українського мистецтва – це його занепад? Обґрунтуйте власну думку.
6. Чи є мода формою естетичної діяльності?
7. Проаналізуйте, як пов'язане моральне та естетичне в героїчному.
8. Що означає поняття «співтворчість» автора та глядача у сприйнятті художнього образу?
9. Піфагорейці вважали, що мистецтво приводить людину до духовного очищення. Аристотель ввів спеціальний термін для позначення цього феномену – катарсис. Як Ви розумієте його сутність?
10. Як Ви вважаєте, краса є зовнішньою характеристикою людини?
11. Із чим пов'язана поява дизайну як виду творчої діяльності?
12. Яку роль відіграє естетичний ідеал у ставленні людини до себе, до інших і до дійсності в цілому?
13. Чи змінюється естетичне почуття протягом життя людини?
14. Як Ви розумієте зв'язок мистецтва з людською життєдіяльністю, з місцем проживання людини?
16. Французький філософ Ш.Монтеск'є писав: «Коли потворне для нас несподіване, воно може викликати своєрідну веселість і навіть сміх». Наведіть приклади на підтвердження цієї думки, використовуючи мистецькі, літературні образи.

Орієнтовні питання для підсумкового контролю

1. Розкрийте смисл понять «прикладна етика», «етос», «мораль».

2. Що є предметом етики?
3. Чому прикладна етика є філософською наукою?
4. Які сфери буття людини потрапляють у поле особливої уваги етики?
5. В чому полягає мета вивчення історії етики?
6. Які галузі практичного застосування етики Ви вважаєте найважливішими?
7. Як впливає суспільний розвиток на систему моральних цінностей?
8. Чи існувала мораль у первісному суспільстві?
9. Що спільного і у чому полягає відмінність між системою табу у первісному суспільстві та сучасною моральною нормою?
10. Чим моральна регуляція поведінки людини відрізняється від правової?
11. В чому полягає зміст поняття «аморальність»?
12. Як Ви вважаєте, чи має сенс надати основним вимогам моралі дієвість правових норм?
13. Як Ви розумієте вираз «мудрість звичая»?
14. В чому полягає взаємозв'язок між етикою та політикою у відповідності до концепції Аристотеля?
15. Поясніть відмінність концепцій Аристотеля та Макіавеллі у осмисленні взаємозв'язку етики та політики.
16. Які особливості політичної сфери є найбільш ризикованими з етичної точки зору?
17. В чому полягає сутність «золотого правила» моралі?
18. Як, виходячи з основ загальнолюдської моральності, Ви можете обґрунтувати свої обов'язки перед власною локальною спільнотою?
19. Чи пов'язана моральність людини з її соціальним становищем?
20. Дайте характеристику основних моральних цінностей українства.
21. Чи завжди загальнолюдські та національні норми моралі знаходяться у відповідності?
22. Чи існує на Вашу думку прогрес у галузі моральної культури людства?
23. Дайте визначення поняття «моральна свідомість».
24. Назвіть сутнісні риси моральної норми.
25. Назвіть альтернативні концепції взаємовідношення добра і зла.
26. Чому неможливо остаточно визначити поняття «добро»?
27. Які різновиди морального зла Ви можете назвати?
28. Які загальні сутнісні риси морального зла?
29. Чи є тоталітаризм проявом морального зла?
30. Чи можливо розглядати зло як просте заперечення добра?
31. Чи не здається Вам, що іноді «злі» письменники, філософи, художники є більш цікавими, ніж «добрі»? Чому?
32. Чи може бути зло шляхом до здійснення добра?
33. Чи потрібний людині власний «досвід зла»? Обґрунтуйте.
34. Дайте характеристику вчинку як основи моральної діяльності.
35. В чому полягає різниця між подвигом та вчинком?
36. Чим обумовлена суб'єктивна необхідність звернення до проблеми сенсу життя людини?
37. Які ознаки осмисленості існування людини Ви вважаєте найважливішими?
38. Як Ви вважаєте, чи збільшиться гострота проблеми сенсу людського життя за умови якісного подовження життя?
39. Яке з відомих трактувань смерті здається Вам найбільш влучним?
40. Чому церква засуджує самогубство? Як Ви ставитесь до цієї проблеми?
41. Як Ви ставитесь до проблеми евтаназії? Обґрунтуйте.
42. Чи повинна людина нести відповідальність за вчинки своїх близьких?
43. Які умови досягнення щастя здаються Вам найважливішими?
44. Які основні функції моральної самосвідомості?
45. Чи є важливою турбота людини про власну репутацію?
46. В чому проявляється моральна гідність людини? Що означає «поважати моральну гідність людини»?
47. Який взаємозв'язок між свободою та совістю людини?
48. Чи мав рацію А.Швейцер, який вважав «чисту совість» винаходом диявола? Обґрунтуйте.
49. Яку роль відіграють докори сумління у моральному вдосконаленні людини?
50. Чи може людина відчувати сором перед самою собою?
51. В чому знаходить вияв свобода волі людини?

52. Чи може ретельне виконання службових обов'язків набути риси морального вчинку?
53. Чи може бути діяльність митця (художника, поета, письменника, музиканта) моральною чи аморальною?
54. Назвіть основні концепції співвідношення мети та засобів діяльності.
55. Чи завжди виправдовує себе прикладна етика ненасилля?
56. Які види спілкування Ви знаєте?
57. Дайте визначення понять «комунікація», «діалог», «спілкування».
58. Чи можна назвати контакт людини з природою спілкуванням?
59. Особливості ділового спілкування.
60. Які загальні риси і у чому полягає відмінність моральної відкритості та психологічної екстраверсивності?
61. Чи існує зв'язок між толерантністю та байдужістю?
62. Чи заслуговує поваги як людина правопорушник або злочинець?
63. Яка форма співчуття – спів-страждання або спів-радість – здається Вам життєво більш змістовною?
64. В якому сенсі любов можна вважати моральною умовою спілкування людей?
65. Які види любові Ви можете назвати? Чи мають вони певну загальну основу?
66. Чи можна вважати ввічливість суто зовнішньою характеристикою людини?
67. Дайте визначення естетики як самостійної науки.
68. Охарактеризуйте перші естетичні уявлення у Давньому світі, класичну та посткласичну естетику.
69. Які види естетичної діяльності ви знаєте?
70. Дайте визначення категоріям естетичної свідомості: естетичне почуття, естетичний смак та естетичні ідеали.
71. Охарактеризуйте основні естетичні категорії: гармонія, міра, прекрасне, потворне, піднесене, героїчне, низьке, трагічне, комічне.
72. Мистецтво як соціальне явище. Види та функції мистецтва.
73. Художній образ, художній твір та художній стиль.
74. У чому полягає особливість самореалізації особистості засобами мистецтва?
75. Дайте характеристику співвіднесеності та взаємодії мистецтва і науки.
76. Художня реальність в Україні та шляхи естетичного виховання спеціалістів негуманітарного профілю.
77. Українська прикладна етика в контексті національної культури.

ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ ПОСІБНИКІВ, ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Навчальні посібники

Малахов В. А. Прикладна етика : курс лекцій : навч. посібник / В.А. Малахов. – Київ : Либідь, 1996. – 304 с.

Малахов, В. А. Прикладна етика. Курс лекцій : навч. посібник / В.А. Малахов. – 3-ге вид. – Київ : Либідь, 2001. – 384 с.

Мовчан, В. С. Прикладна етика : навчальний посібник / В.С. Мовчан. – 3-е вид., випр. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 483 с.

Подольська, Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, прикладна етика, прикладна етика, релігієзнавство : навч. посібник / Є.А. Подольська. – 2-ге вид., випр. и доп. – К. : Центр навч. літ., 2006. – 624 с.

Смольков, О.А. Філософія: Навчальний посібник/ О.А. Смольков, Ю.Л. Дещинський. – 2-ге вид., стереотип. – Львів: Магнолія 2006, 2008. – 460 с.

Філософія : навч. посібник / за ред. І.Ф. Надольного. – К. : Вікар, 1999. – 624 с. чз1(1)

Філософія: Світ людини. Курс лекцій : навч. посібник / ред. В.Г. Табачковський, М.О. Булатов, Н.В. Хамітов. – К. : Либідь, 2004. – 432 с.

Інформаційні ресурси

Електронна бібліотека НБ МДУ. – режим доступу: http://lib-margu.narod.ru/index/elektronna_biblioteka_nb_mdu/0-16-0-16

Категорія: портал Філософія. – режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

Національна бібліотека України імені В. Вернадського – режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>

Google scholar. – режим доступу:

<https://scholar.google.com.ua/>

Методичні рекомендації з виконання письмових робіт

Укласти письмову відповідь на поставлені запитання:

Чи впливає на людські вчинки знання етичних проблем?

Чи слід приділяти увагу вирішенню етичних проблем?

В чому сутність філософського розуміння етичних проблем?

Чи можуть бути вирішені етичні проблеми філософськими засобами?

Чи зіткнулися Ви у своїй діяльності із етичними проблемами?

Методичні рекомендації з виконання індивідуального завдання

Оформити аналітично-експериментальне завдання «Специфіка етично-естетичного досвіду особистості в міському середовищі» відповідно до запропонованих видів діяльності:

Презентація одного з стилів сучасного мистецтва.

Матеріально-технічна база навчання

ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКУНІВЕРСИТЕТУ
МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ НАВЧАЛЬНИМИ ПІДРУЧНИКАМИ (ПОСІБНИКАМИ)
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРИКЛАДНА ЕТИКА ТА ПРИКЛАДНА ЕТИКА»

№ з/п	Найменування навчальної дисципліни	Автор підручника (навчального посібника тощо)	Найменування підручника (навчального посібника тощо)	Найменування видавництва, рік видання	Кількість примірників
1	2	3	4	5	6
1	Прикладна етика. Прикладна етика	Гусейнов А. А., Апресян Р.Г.	Этика: учебник	Москва : Гардарики, 2000	всього: 31: АНЛ (28), чз1 (3).
2	Прикладна етика. Прикладна етика	Левчук Л. Т.	Прикладна етика : підручник	Київ : Вища школа, 2006	35 АНЛ (32), чз1 (3)
3	Прикладна етика. Прикладна етика	Зеленкова И. Л., Беляєва Е.В.	Этика: учебное пособие для студентов вузов	Минск : ТетраСистемс , 2000	всього: 45: АНЛ (42), чз1 (3)
4	Прикладна етика. Прикладна етика	Кондрашов В.А., Чичина Е.А.	Этика. Эстприкладна етика: учебное пособие	Ростов н/Д : Феникс, 1999	АНЛ (1)
5	Прикладна етика. Прикладна етика	Кондрашов В.А., Чичина Е.А.	Этика. Эстприкладна етика: учебное пособие	Ростов н/Д : Феникс, 1998	всього: 18: АНЛ (14), чз1 (4)
6	Прикладна етика. Прикладна етика	Кондрашов В.А., Чичина Е.А.	Этика. Эстприкладна етика: учебное пособие	Ростов н/Д : Феникс, 2000	всього: 93: АНЛ (93)
7	Прикладна етика. Прикладна етика	Кривцун О. А	Эстприкладна етика: учебник	Москва : Аспект Пресс, 2000	73: АНЛ (70), чз1 (3)
8	Прикладна етика. Прикладна етика	Левчук Л. Т., Кучерюк Д.Ю., Панченко В.І.	Прикладна етика: підручник	Київ : Вища школа, 1997	всього: 39 АНЛ (39)
9	Прикладна етика. Прикладна етика	Малахов В. А.	Прикладна етика. Курс лекцій: навч. посібник	Київ: Либідь, 2001	всього: 29: чз1 (3), АНЛ (26)
10	Прикладна етика. Прикладна етика	Мовчан В. С.	Прикладна етика: навчальний посібник	Київ : Знання, 2007	чз1 (1)

11	Прикладна етика. Прикладна етика	Малахов В. А.	Прикладна етика : курс лекцій : навч. посібник	Київ : Либідь, 1996	всього: 20: АНЛ (15), чз1 (5)
12	Прикладна етика. Прикладна етика	Попов Л. А.	Етика: курс лекцій	Москва : Центр, 1998	всього: 31: АНЛ (26), чз1 (5)
13	Прикладна етика. Прикладна етика	Савельєв В. П.	Прикладна етика: навч. посібник	Львів : Магнолія, 2008	чз1 (1)
14	Прикладна етика. Прикладна етика	Радугин А. А.	Эстприкладна етика: учебное пособие для вузов	Москва : Центр, 2000	всього: 50: АНЛ (47), чз1 (3)
15	Прикладна етика. Прикладна етика	Яковлев Е. Г.	Эстприкладна етика: учебное пособие	Москва : Гардарики, 2000	всього: 78: АНЛ (76), чз1 (2)